Број 51 У Новом Саду, у недељу 7. (20.) марта 1910. Година XLV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Полит богоради милост у Куена и Тисе.

Што се више приближују избори за угарски сабор, чича Мија Полит се тим јаче увлачи под скут Куену па и Тиси. Иако су му Румуни уздинскога среза обећали помоћ на избору, ипак чича-Мија није сигуран, да ће се дочепати уздинског мандата, за којим толико чезне. Њему је главно да дође до мандата, па ма по коју цену и ма ко му га дао. Цео његов политички рад није ништа друго него лов на мандат. Он је још 1887. године мислио да се дочепа уздинског мандата. Онда је злогласни патријарх Герман Анђелић уступио Румунима српски манастир Ходош онако „испод руке“, а чича - Мија Полит као ондашњи народни фишкал ћутао је као риба. Гледао је мирно, како су Румуни приграбили један српски манастир. Али ипак беше лоше среће. Поред све помоћи румунске паде на избо у. Но и после тога није се он одрекао своје љубави према Румунима. Чинио им је услуге сваком приликом, а у томе га је помагао и десна му рука, Штева Малешевић. То се нарочито видело приликом најновије румунске парнице против српских манастира А познато је, како је Полит упозорио Векерла, да је српски народни сабор унео у манастирску уредбу и Ходош као српски манастир, иако је у поседу Румуна. Тако је дошло до тога, да се приликом потврде манастирске уредбе унесе примедба, да се тиме не крњи право Румуна. За те велике заслуге хоће Румуни да бирају Полита у Уздину.

Али да, малерје, што су Срби бирачи већина, а они неће ни да чују за Полита, који се заузима само за румунске интересе. Зато сада чича - Мија трчи око Куена и Тисе и увлачи им се под скут, не би ли они упутили политичке власти, да чича Мију потпомогну А да је то истина, потврђује главом чича Мија у своме „Бранику“. Он бајаги замера Тиси, што је немађарске народности позвао, да се претопе у Мађаре. Иако је дакле Тиса шовиниста, што и сам Полит признаје, ипак вели у „Бранику“, да се с Тисом може лакше говорити, него са Јустом! Дакле, лакше се може говорити са Тисом, који се размеће својим шовинизмом, а српски народ проглашује најопаснијим по државу! Е, буди бог с њиме, — чича-Мија је баш обневидео или му је чаплја мозак попила! У најновијем броју „Браника“ плаче чича Мија, што Тиса неће да призна народносну странку и хоће да постави њему и осталим народносним (румунским) кандидатима противкандидате.

То је Политу чудновато, али тек како је чудно мишљење његово! Ево, шта вели чича-Мија: Како се Тиса у свом арадском говору окомио на српске радикале, (а то је чича-Мији мило било!) они ипак могу рачунати са Тисом. Ако управни апарат буде радио против народносних кандидата, ово ће и нехотице при изборима доћи у корист радикалима. С једне ће стране Јустовци радити за радикале, а с друге ће стране управни апарат, ра ећи против народносних кандидата, радити и нехотице за радикале. Надати се, **да ће Куен знати обавестити Тису, каква би у томе лежала иронија!**

Варате се ако мислите, да се Полит брине за све народносне кандидате. Он се, јадник, брине само за своју кожу. Ове речи Политове нису ништа друго, него понизна молба Куену и Тиси, да се смилују Политу, па не само да му не поставе противкандидате, него и да нареде властима, да за њега (Полита) раде. Ако то не учине, победиће радикал. Тиме ето плаши Полит Куена и Тису. Зато и вели, како се он нада, да ће Куен умети да обавести Тису! Ето, колико се срозао Полит. Моли милост од оног истог Тисе, који позива све, да се претопе у Мађаре, а српски народ најжешће напада! Тражи помоћ власти, да би се дочепао мандата, јер је њему лов на мандате главно занимање.

Али Срби бирачи одбациће тог Тисиног и Куеновог лакаја и пузавца, а румунског заступника. Прошла су времена, када су и оваки људи могли водити реч у српском народу.

Србин Банаћанин.

Срамна капитулација хрватско-српске коалиције.

Славонија

О капитулацији коалиције и самосталне странке на чисто смо сви. И они су врло мали са својом обраном.

Сва обрана њихова своди се на то, да је требало отклонити са банске столице Рауха и увести парламентаризам и законско стање у Хрватској и Славонији.

А то је, да се најблаже изразимо, бацање песка безазленим изборницима и народу, који чита само коалиционашке новине.

По среди је најодурнија шпекулација, каквом се још нису послужили политичари и странке.

Познато је, да је гроф Хедервари дошао за министра-председника услед прилика у Угарској. Он је с баном Раухом у непријатељству био. И свакоме, ко има и најмање памети било је јасно да су Куеновим доласком на столицу за министра-председника одбројани дани бановању барона Рауха, а јер су се прилике на Балкану измениле да ће бити краја прогањању Срба у Хрватској.

И ове избројане дане бановању Рауха, хрватско-самосталска коалиција употребила је у своје шпекулације. Њени прваци просто су готов чин присвојили у заслугу, да могу своју слабост, страховање, да не изгубе мандате, своју грозну капитулацију — сакрити пред народом.

И у први мах прилично су бацањем песка у очи народу и хвалисањем са успехом забашурили истину. Но сад је већ и њиховим телићима јасно, да су лагали, и просто улетили под скут Куенов и пољубили чизму.

Судбоносно је, да је некад при доласку бана Куена играла чизма улогу. Тада је вођа хрватско-самосталске коалиције добио је на дар од загребачких госпођа сребрну чизму на успомену, што је јуначки ногом лупио бана у незгодно место. Сад је он са хрватско-самосталском коалицијом пољубио чизму банову, кукавички од страха, да им Куен не врати мило за драго.

Дотациони лепак.

Самосталци су измислили: „дотациони лепак“. После по што су погнули главе пред Куеном, после споразума и благонаклоности, после великог исполинског „тактичног корака“ у узмицању, шћућурио се Прибићевићев „Србобран“ са целим својим „скорупом умне аристократије“ опет у један џбун „шугаве“ автономне политике. Тај скоруп, ти умни исполини самосталски, напрегли сву своју изразиту духовитост и сву своју израђену умну аристократију, да задиве свет својим политичким подобностима. И после многих и дугих напона, родише најпре љубав за свештеничку, а одмах после ове, љубав за учитељску дотацију, уређење, (побољшање плате). Дакле, дотационе близанце, двојке. Духовит, величанстен политички излив.

Ниједна нова, али обе, начелне, програмне, још из године 1906 7. Дакле, ове године, ових дана по други пут родиле се обе.

Прва љубав за свештеничку дотацију, први пут се самосталној странци родила на народно-црквеном сабору 1906. године, и прва љубав за учитељску дотацију родила се самосталној странци и целој хрватско-српској коалицији 1906. године у Загребу за време „народне владе“.

Лажна беше и онда. И онда беше само дотациони лепак, за опсенити и свештенике и учитеље, за хватање птица, чији лет даље не достиже него до — дотационог питања.

Кукурекањем на народно-црквеном сабору доказали су самосталци, да им је и свештеничка дотација шугава као и њена автономија. Хтели су и с њом мало да прокортешују, да загаламе, да и са свештеницима протитрају онако шеретски, како то политичким швиндлерима већ и доликује. И остаде све на кукурекању; остаде све обичан шеретлук и швиндл.

Тако је прошла и учитељска дотација у Загребу. „Народне владе“ предстојник богоштовља и јавне наставе др. Ројц, који се, тако рећи, у Беловару заклињао, да ће повољно решити учитељско питање, оставио га је нерешеним.

Иста дотациона кампања политичког швиндла отпочела је и ове године у „Србобрану“. Опет свештеничка дотација опет учитељска плата. Опет дотациони лепак. Колико ће се птица ухватити за лепак свештеничке дотације, видећемо. А да се је дотациони лепак учитељски већ осушио, после изјаве данашње владе у питању побољшања учитељских плата, то је изван сумње. Засад се не могу жеље учитеља задовољити. Нема новаца. Пунктум.

Жалост, велика жалост али апелата ни на сабор не помаже. И ако Прибићевић и његов „Србобран“ коме год кажу да ће помоћи, — слагаће, уздуж и попреко, као што већ умеју.

Доћи ће време, и мора доћи, кад ће се и учитељско питање у краљевинама Хрватској и Славонији решити на боље. Али кад то време дође, нити ће бити коалиције нити Прибићевићевих самосталаца на сабору и у писму.

Доћи ће време, и није далеко, кад ће се морати решити и питање свештеничко. То је питање важно, прешно, и оно је у програму радикалне странке. Радикална странка ће решити и то питање, јер га признаје најпрешнијим. Дође ли у већини на сабор, решиће га, ако не цело, а оно у половици његовој, већ на првом заседању сабора, који је пријављен и који ће се после Ускрса састати. Решиће питање **пензијоног фонда свештеничког**, јер ће га моћи решити. Узмогне ли већ на првом заседању донети и дотацијону уредбу, а то ће зависити од неких услова — решиће и другу половицу материјалног свештеничког питања. Не узмогне ли на првом, решиће га на другом, ванредном јесењем заседању саборском, до којег ће сви услови за то решавање несумњиво удовољени бити.

Радикална странка није градила рекламу 1906. год. ни са учитељским питањем, него га је у тишини са пуном збиљом, љубави и одлучности решила.

Радикална странка неће галамити и барнумске рекламе чинити ни са свештеничким питањем, него ће га се прихватити тако истом збиљом, љубави и одлучности чим дође у положај

да то учинити може са успехом.

Ми и сувише ценимо наше свештенство, а да би га хтели и смели ловити на дотацијони лепак. Радикална странка је свесна своје дужности и у питању свештеничког питања. И извршиће ју. Дошла она на сабор у мањини или већини. Дође ли у већини, као што доћи хоће, јер ће о томе српски народ одлучивати, радикална странка ће то питање и решити. Без рекламе, без галаме.

А Прибићевићевом „Србобрану“ остављамо ту рекламу и галаму. Њему и подобајет и дотацијони шеретлук и швиндл, јер и он је саставни део његовог великог, бескрајно великог и разгранатог шеретлука и швиндла по целој суштини његове досад банкротиране политике.

Виктор.

Енглеска и Балкан.

Одономад је командант енглеске средоземне флоте, сер Курцом Хове, у свечаној аудијенцији, предао султану своје ручно писмо свог владара, краља Едварда. Посета енглеског адмирала средоземне флоте у Цариграду и његова аудијенција султану није нешто ново; од пре неколико година, од како је Енглеска почела нарочиту пажњу обраћати догађајима на Балкану, заведен је обичај да се нови командант средоземне енглеске флоте првом згодном приликом представи султану. Али, овога пута, посета енглеског адмирала има особити значај. Адмирал Хове врши и једну нарочиту политичку мисију. Његова посета, која пада непосредно пред долазак краља Петра и краља Фердинанда једна је значајна манифестација енглеске политике, која жели мир на Балкану и споразум међу балканским државама. Како један турски лист јавља, писмо енглеског краља занима се посетама српског и бугарског краља султану.

Читуља.

Из Јаска нам јављају, да је тамо умрла жена ондашњег уваженог грађанина Младена Стојковића и уз велико учешће народа сахрањена. У покојници губи млади илочки адвокат др. Мита Стојковић своју добру мајку. Породици желимо утехе, а покојници нека је лака црна земља

— У Новом Саду је данас у суботу сахрањена Марија Македонић, жена умировљеног учитеља српског Светозара Македонића. У њој губи матер своју овдашњи угледни грађанин и искрени поборник радикалне странке Владимир Македонић. Својти и родбини желимо утехе, а покојници нека је лака црна земља.

Демонстрације у Софији.

Прексиноћ је дошло до великих манифестација грађана у Софији. Поводом крвавих догађаја у Рушчуку (Русе) студенти су заказали збор. После збора, који је посетило неколико хиљада људи, приређене су велике манифестације улицама. Тада је дошло до сукоба прво с полицијом, а за тим с војском Манифестанти су нападали с камењем а војска сабљама. Борба се продужавала из улице у улицу. Има преко 50 лако и тешко рањених. Узбуђење грађана је врло велико и ко зна како ће се све свршити Нарочито су грађани много огорчени на војску. Цела Бугарска је данас плотив крвавог злочина војске. У свима већим градовима сазивају се митинзи на којима се говори против војске, а после којих долази до сукоба и с полицијом и с војском

Данци против Цепелина.

Познато је, да немачки ваздухопловац Цепелин спрема се да ваздушним бродом пође на северни пол. Нарочит је брод за то спремљен и сва потребна оруђа, којама ће се испитати северни пол. Са Цепелином ће ићи и друштво научењака, од којих ће на путу сваки свој посао вршити, нарочито кад буду сишли са ваздушне висине па ишли по леду испитујући и истражујући како је и шта је све на северном полу. То је потребно да се зна, јер оно што су обелодинили и Кук и Пири, то све подлеже сумњи. Као што се сад не верује да је Кук био на северном полу, тако се почиње сумњати и у Пирија Пири на позив морнарског конгреса у Вашингтону, да изнесе доказе, није том позиву могао одговорити. Све ово већма утире пут ка слави ономе, који ће збиља пронаћи северни пол и моћи о своме открићу и доказе изнети. Цепелин се тврдо узда, да ће он тај сретник бити. И могуће. Јер је до сад тај Шваба доказао, да оно што хоће, то и може. Нарочито је стекао поштовање света у своје старе дане градњом својих доста поуздених у лету ваздушних бродова. Сад ако ће својим ваздушним бродом долетети до северног пола, онда ће се за њега заиста моћи рећи, да је постигао оно највише на земљи. Све је то дабогме до сад у реду. Али Цепелин се још није ни кренуо да открије северни пол, а већ је изазвао негодовање Данци на њ нешто негодују. Као што је познато, Цепелин ће саградити на леду севера станицу за ваздушни брод. И место за ту станицу изабрао је Скаген, који припада данској држави. И Данци сад за то негодују на Цепелина, што он и не питајући за дозволу Данце, хоће да гради на Скагену пристаниште. Данци веле: Цепелин може за науку радити и да открије северни пол, али зато они ипак неће трпети да Цепелин употреби Скаген без њихова одобрења. Ова је прва неприлика Цепелинова, која се створила док он није још ни кренуо на северни пол. Међутим, држи се, да ће те неприлике нестати, јер ће Немац дати љубазну изјаву, да није хтео против воље Данаца да употреби њихов Скаген. И може се узети, да је та ствар већ решена. Остаје само: да Цепелин открије северни пол.

Циганин — проповедник.

У Паризу гледају људи занимљив призор. Неки Гипси Смит иде улицом и држи проповеди. Свет се скупља у гомиле и слуша га. Ту су млади и стари, мушко и женско. Он говори о вери, о вечитом духу. Ту је бог отац и бог син. Но кажу, да баш није тако ни занимљиво шта говори и како говори. Испрекидано говори, тихо, и све једнако тражи шта ће казати. А оно што говори, не вреди ни онолико, колико најлошија проповед, за коју се зна. Него сасвим друго нешто људе задржава и скупља их око њега. То је сам тај необичан призор, што човек иде улицом и гласно говори Разабрали су за њега, да је из Енглеске и да је Циганин. И његов изглед збиља потсећа на права Цигана, нарочито његово црно жуто лице. Он проповеда веру и говори, да људи само слепо верујући у нешто могу постизавати много. А завршава овако: Жели ли ко да се за њега богу помолим? Сваки онај који то жели нека подигне руку — И дабогме, нема тога ко неће дићи руке Тако тај проповедник Циганин Гипси стиче себи верне по улицама Париза. Гипси попрећује свету, да ће посетити и друге светске вароши и у њима проповедати.

Осветио кћер.

Чувеном шејику Ел Убри, који је у Фесу (у Африци) био на гласу као мудар и праведан судија, дође једном приликом нека млада жена тужећи и плачући. То беше рођена кћи му. -- Муж јој, плахе крви син пустиње, споречкао се с њом па је и — ћутио. „Освету тражим, оче“ рече увређена лепотица; „човек, ког ми ти даде за мужа, усудио се да мене, твоју кћер бије! За ту срамоту, што ју теби и мени нанесе, молим те, да се осветиш“! „Ви сте се препирали и свађали; није ли тако, кћери моја“? „Ти рече, оче мој“ потврди ватрена Арапкиња, „али ни ја нисам њему остала дужна, о том буди уверен“! — Шејик се замисли и ћутаа неко време, па онда одједном ђипи и добро опали своју пренражену ћерку, па проговори: „Сунце мојих дана, твој муж се усудио, да увреди моју кћерку и ћутио те је, јер нисi умела да ћутиш; ја пак у оправданом гњеву и освети ошамарио сам ето сад његову жену. — То је света за тебе, моју кћерку — па сад пођи мирно дома“! — в.

Брзојави „Застави“.

Сегедин 6. марта.

Опет Тиса напада.

Будимпешта После подне је основана владина странка (странка рада) за пештанску жупанију. Тиса је напао поново Јустовце, што су склопили споразум са српским радикалима и што траже опште тајно гласање.

Краљ Петар на путу.

Будимпешта Сутра у подне пролази овуда краљ Петар на свом путу за Петроград.

Немачки цар у Бечу.

Беч. Приликом осамдесетогодишњице рођења Фрање Јосифа немачки цар ће га лично поздравити. Маја месеца доћи ће у Шенбрун.

Одговорни уредник
Константин Брадваревић

Уштедити може се много
код куповања готовог одела кад се посећује трговина
ПАНТЕ СПАИЋА
У НОВОМ САДУ
Дунавска ул. бр. 36.
Стално велики избор модерног и финог одела за господу, госпође и ђаке.
Цене опште повољно јефтине и утврђете 307 1—10

ГВОЖЂАРСКОГ помоћника
млађег, потребујем. Потребно је да зна српски, немачки и мађарски.
Ђ. Славковић
283 2—3 Земун.

СУВЕ РИБЕ!
Част ми је поштованом грађанству, за предстојећи часни пост препоручити суве рибе: Сома крупног и средњег, шарана, штуке, деверике, бабушке и кесеге беле продајем на мало и на много за трговце по најјефтинијој цени. Цене шаљем на захтевање сваком. Телефон бр. 214.
Мита Ђ. Палић,
171 4—6 Панчево.

ПОТРЕБУЈЕМ
ДВА ПАПУЧАРСКА ПОМОЋНИКА.
Плата 5—6 круна од туцета.
Гавра Максимовић
300 2—3 папучар у Старој Пазови

ГРАМОФОНА
најјефтинија трговина и највећи избор
СРПСКИХ ПЛОЧА
у одеон, зонофон, грамофон, јумбо, фавсрит и декапо производ
Мита Ђ. Палић
код „Златне Ђупе“, Панчево, телефон 214
Ниједна кућа не би требала бити без грамофона, јер он је у кући весеље, говори, пева, свира тамбура и све штогод се чути може. Стога пружам на тај начин нашем свету могућности, да не морају лутати и тражити, да не морају туђе прагове обијати, да своје потребе код свога набаве, да грамофоне и плоче, особито српске народне песме и свирке, српске црквене песме, тако исто и од свих других народности, као хрватске руске, чешке, немачке, мађарске, турске и то све јефтиније него у самој фабрици, не гледајући на зараду, јер то је посао поред мог другог рада уведен, једино од мене набаве.
Старе плоче, па ма разбијене биле, примам у промену по фабричној цени.
Имам на стоваришту све ситнице за грамофоне, као: игле, федере и друго.
Ко купи 10 плоча у једаред, 10% јефтиније.
Сваког месеца нова помаћа.
Ценовнике шаљем бадава.
507 17—20

ВЕЛИКИ ПРОМЕТ! — МАЛА ЗАРАДА!
Прва новосадска фабрика кућевног хлеба!
Житна пијаца бр 18.
Од данас почиње фабрика хлеба непрекидно дању-ноћу месити с најновијом модерном машином, електрична струја тера цео рад око мешења хлеба. — Фабрика ће за сада месити две врст хлеба и то: бели хлеб по цену од 32 потуре кила, полуцр и и ражни хлебац по цену од 22 потуре; то су цене на мало.
Господи трговцима, који хлебом раде засебно, ЈЕФТИНИЈА ЦЕНА и стављамо им на нашим модерним са федером колима беспатно. Са стране, који желе са хлебом радити, нека се на фабрику обрате, где ће такођер снижене цене добити.
Фабрика ће се трудити, да поштовано грађанство у месту и са стране својим радом потпуно задовољи, а особито чистоћом, која се може створити машинеријом, којом се брашно сеје пре него што у казан за мешање дође, и целим радом око мешења хлеба управљају женске, што такођер гарантује за највећу чистоту
Даље препоручујемо из првих бечких млинова брашно, како на велико тако исто и на мало с умереним ценама; даље препоручујемо паспаља, соли ситне и камените, црвене соли за марву у џакове од 5 кила, сапуна Шихтова на велико и мало и т. д.
Многобројну посету моли
ПРВА НОВОСАДСКА ФАБРИКА ХЛЕБА,
297 2 3 Нови Сад, житна пијаца бр. 18.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.